

יום רביעי ט' כסלו תשפ"א, 25/11/20

חוזר מפמ"ר בנושא למידה והערכה במחשבת ישראל תשפ"א

מורים יקרים שלום,

אני מקווה שהשנה מתנהלת בטוב, למרות הקשיים והאתגרים עמם אנו והתלמידים מתמודדים. בהזדמנות זאת אאחל לכולכם המשך שנה משמעותית, בריאה ומוצלחת. שנה בה נעמוד בהצלחה באתגרי הקורונה ונשכיל לראות גם את הטוב בתוך הקשיים.

שנה זו מזמנת לנו אתגרים רבים בתחום ההוראה והלמידה, ולא פחות בתחום ההערכה. ועם זאת, ואולי דווקא משום כך, תקופה זאת מאפשרת לנו לשים דגש על מטרות פדגוגיות, הקשורות ללמידה מרחוק, שזוהי ההזדמנות להטמיען ולהעצימן בקרב התלמידים שלנו:

✓ **עידוד ללמידה עצמאית** – לאור המצב, התלמידים שלנו השנה מתרגלים את המיומנות ללמידה עצמאית, באמצעות לימוד עצמאי בבית, למידה אישית, התמודדות ראשונית עם טקסטים לא מוכרים, התעמקות עיונית ללא גורם מתווך ועוד. ככל שנתרגל איתם מיומנות זאת, ונעצים את יכולתם לפיתוח למידה עצמאית, ניווכח כי תלמידינו ירכשו את הכלים ללמידה עצמאית ויגדלו להיות לומדים עצמאיים.

אנו עובדים במרץ על כלים מקוונים שיסייעו לכם בפיתוח מיומנות זאת, לצד הכלים שכבר פיתחנו עבורכם ומפורטים [בחוזר מפמ"ר תשפ"א](#), [במסמך הכלים המקוונים ובתיקיות המשותפות](#).

✓ **למידה שיתופית** – נוכחנו לראות, מאז החלה הקורונה, כי הטכנולוגיה שתומכת במידה מרחוק מאפשרת גם אפשרות לפיתוח וטיפוח למידה שיתופית, החשובה לאין ערוך בתחום הדעת מחשבת ישראל - בה השיח, הדיון והביקורת הם חלק ממהותו של תחום הדעת. זוהי הזדמנות להקנות לתלמידינו מיומנות ללמידה שיתופית, לצד ויחד עם חבריהם ללימוד: ביצירת דפי לימוד בית-מדרשיים יחדיו, בלימוד משותף בחדרי זום, בהטמעת לימוד בחברותא ותוך שימוש בפלטפורמות שיעצימו את הלמידה המשותפת והשיתופית, ויעודדו שיח וחשיבה ביקורתית.

לאור המתווה החדש של ההיבחנות בשנת תשפ"א, אנו נערכים לשני מסלולים:

1. היבחנות בבחינת הבגרות החיצונית

כזכור, ניתן להיבחן בבחינה החיצונית בכיתות י"א או י"ב בהתאם להחלטת ביה"ס והתלמידים, על פי נושא הבחינה ומוכנות התלמידים. הבחינה החיצונית (בהיקף של 30%) תהיה על אֶחָד משלשת הנושאים הבאים:

שמונה פרקים לרמב"ם

או את שאהבה נפשי – אהבה וזוגיות במחשבת ישראל

או הטוב והרע בהגות היהודית

הלימוד השנה יהיה על פי מסמך ההלימה הממוקד, ויכלול היבחנות במבחן חיצוני על 70% מחומר הלימוד בשגרה (שימו לב – לא יהיה מיקוד נוסף).

כזכור מיקוד ליחידות המתקדמות כבר פורסם בטבלת הלימה ממוקדת ובטבלת מיקוד לצד כלים טכנולוגיים ואמצעי עזר נוספים.

אנו ממליצים לנסות ולעודד את התלמידים, ככל שניתן, לגשת לבחינה החיצונית, מתוך הנחה כי כלל המגמה כבר למדה ונערכה לבחינה זאת, ומתוך רצון לייצר סטנדרטיזציה אחידה ככל שניתן.

בכל מקרה יש לזכור כי תלמידים שזו מגמתם היחידה מחויבים בבחינה חיצונית. כמו כן, יש לקחת בחשבון כי גם מי שמתכנן להיבחן בבחינה חיצונית במגמה אחרת, עשוי בהמשך השנה לשנות את דעתו מסיבות שונות, ולכן חשוב להיערך לכך גם מבחינת אופן וקצב הלמידה.

2. הערכה מסכמת בית-ספרית

לאור מתווה ההיבחנות תשפ"א, ומתוך הנחה כי תלמיד ניגש להגבר אחר בבחינה חיצונית, ואינו מעוניין לגשת גם להגבר נוסף בתחום הדעת מחשבת ישראל¹, הוא יוכל לגשת אל הערכה מסכמת בית-ספרית, שתמיר את ציון הבחינה החיצונית (ותשתקלל עם ציון ה"מגן" של התלמיד, על תפקודו והישגיו השוטפים במהלך השנה).

¹ שימו לב שעל פי מתווה ההיבחנות לשנת תשפ"א, תלמיד מחויב לגשת להגבר חיצוני אחד. עם זאת, ניתן לאפשר לו לגשת לבחינה חיצונית גם במספר הגברים, אם הוא מרגיש רצון ויכולת לכך.

2.א. בחינה מסכמת בית-ספרית

תלמיד ייגש לבחינה מסכמת בית-ספרית הזהה מבחינת היקפה ומבחינת מבנה ההיבחנות שלה לבחינת הבגרות החיצונית.

לרשותכם מאגר שאלות מורחב ומחודש מתוכו תוכלו לשבץ את השאלות הרלוונטיות בכתיבת מבנה המבחן הפנימי (שכאמור יהיה זהה במבנה שלו לבחינה החיצונית).
להתייעצות בנוגע לשאלה שלא נכללה במאגר השאלות, יש לפנות למדריך/ה המחוזיים, וכן לשלוח לאישור סיגלית אקלר- המדריכה הארצית האחראית על בחינות הבגרות הבית-ספריות.

בהנחה שתלמיד מגמה בוחר שלא לגשת לבחינה החיצונית במחשבת ישראל - אנו ממליצים להגישו (יחד עם תלמידי המגמה נוספים שלא ניגשים להיבחנות חיצונית) לבחינה מסכמת בית ספרית.

מומלץ לקבוע מראש תאריך נקוב לבחינה הבית ספרית. כדאי גם לקבוע את יום מועד הבחינה החיצונית, במידה והדבר מתאפשר.

2.ב. הערכה חלופית מסכמת בית-ספרית

בית ספר שמעוניין להמיר את הבחינה החיצונית בהערכה חלופית מסכמת (כדוגמת עבודה אישית מבוססת טקסטים, תלקיט ועוד) ינסח את העבודה, יצרף לצדה מחוון ויפנה למדריך המחוזי ולמפמ"ר לאישור סופי.

שימו לב שעל ההערכה החלופית לעמוד בקריטריונים הבאים:

- ✓ ההערכה החלופית המסכמת מחייבת את התלמיד ללמוד ולהתעמק לאורך השנה, במספר זהה של טקסטים, כפי שמתחייב מתלמיד שניגש להיבחנות חיצונית (ועל פי טבלת ההלימה).
- ✓ ההערכה החלופית עצמה תתייחס ותביא לידי ביטוי הבנה ודיון בשמונה טקסטים לפחות, מתוך מסמך ההלימה.
- ✓ יש להבטיח שלפחות כמחציתם של הטקסטים בהערכה החלופית יהיו טקסטים מרכזיים ומשמעותיים מבחינת היקפם ורמתם ההגותית-אוריינית, פיזורם בפרקים שונים ורבים של יחידות הלימוד וכן היותם מבטאים זרמים מרכזיים שונים במחשבה היהודית ובחומר הלימודים. דגשים אלו רלוונטיים בראש ובראשונה ליחידות "אהבה וזוגיות" ו-"הטוב

והרע". ביחס לשמונה פרקים יש לוודא התייחסות לפרקים שונים מכל מהלך החיבור, ובהתאם לתכנית ההלימה.

- ✓ יש לאפשר לתלמיד, ברוח שאלות עמ"ר (ערכים, מעורבות, רלוונטיות) ובצד שאלות הבחנות ידע והבנה, להביע את דעתו במהלך העבודה ולאפשר גם חשיבה ביקורתית שתתבסס על הטקסטים שנלמדו.
- ✓ העבודה תלווה במחווה מושכל, ובפירוט אופן חלוקת הניקוד.

לליווי ואישור בנושא הערכה המסכמת יש לפנות [למדריך/ה המחוזיים](#). לאישור סופי של [המפמ"ר](#).

מדגמים

לאחר בדיקת הבחינות הבית ספריות / העבודות המסכמות, יישלחו המורים **מדגם** של מחברות בחינה **בצרוף השאלון, ציונים שנתיים וציונים סופיים** אל:
טליה אפיק גרוסמן – מפמ"ר מחשבת ישראל, משרד החינוך,
רח' דבורה הנביאה 2, ירושלים, חדר 302.
כמות המדגם: על כל עשרים תלמידים – שלש מחברות בחינה / עבודה בהן: ציון גבוה, ציון בינוני, ציון נמוך.

אנו מודעים לאתגרים של שנה זאת, ועם זאת אנו מדגישים שוב את החשיבות בללמד את כלל חומר הלימוד שהוגדר במיקוד לשנה זו. אנו מזכירים כי הציון הסופי של התלמידים צריך יהיה להיות מורכב ממספר מגוון של אירועי הערכה לאורך השנה, לצד ציון הערכה בית-ספרית מסכמת.

צוות המדריכים ואני, לרשותכם בכל שאלה או התלבטות,

בברכת שנה טובה ובריאה,

טליה אפיק גרוסמן
מנהלת תחום דעת מחשבת ישראל ממי

וצוות מדריכי מחשבת ישראל ממי